

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство культури України
Національна хореографічна спілка України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Кафедра хореографії**

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

**ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА І ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

30 квітня – 1 травня

Київ 2019

УДК 378.011.3-051:792.8

Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи : Зб. матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції , Київ 30 квітня – 1 травня 2019 р. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова , 2019 – 117 с.

Рекомендовано Вченою радою Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.).

Збірник містить матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи», проведеної кафедрою хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова за підтримки Національної хореографічної спілки України у рамках Міжнародного конкурсу «Веселкова Терпсихора» 30 квітня – 1 травня 2019 р. До збірника увійшли тези учасників конференції.

Редакційно колегія:

**Федоришин
Василь Ілліч**

Декан Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

**Вантух Мирослав
Михайлович**

Герой України, Народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, голова Національної хореографічної спілки України

**Козинко
Лілія Леонідівна**

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Білошкурський
Володимир Степанович**

Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Захарчук
Ольга Євгенівна**

Старший лаборант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

4. Ліфіц І.В. Ритміка : Навчальний посібник для студентів сер. і вищих навч. закладів. / Ліфіц І.В. – М. : Видачний центр «Академія», 1999. – с. 224
5. Режим доступу: <http://www.kidsmusic.com.ua/metodics/48-dalkroz>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ ПОСТАНОВКИ ТЕАТРАЛЬНО- ХОРЕОГРАФІЧНИХ ВИСТАВ

Матюшина А. В. – магістрант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова;

Піменова Л. О. – Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Активізація використання інноваційних підходів і технологій в освітньому просторі вищої хореографічної освіти сфокусована на досягненні сучасної якості навчально-виховного процесу, формуванні у студентів хореографічних спеціальностей різноаспектних фахових компетентностей та значущих особистісних якостей, їх відповідності актуальним і перспективним потребам розвитку усіх освітніх рівнів галузі хореографічної освіти. Зокрема, в умовах сьогодення актуалізується потреба осмислення мистецтва балетмейстера як творчої професії, визначення пріоритетів її розвитку в галузі вищої хореографічної освіти. З урахуванням сучасних соціокультурних тенденцій тлумачення категорії «балетмейстер» передбачає широкі можливості для професійної активності представників зазначеного фаху у різних суміжних галузях. Балетмейстер має бути лідером у своїй справі, який втілює у мистецтві танцю свою естетику руху, власний почерк, світобачення, є виразником власної педагогічної доктрини, з опорою на методологію професії, вивірену часом.

Мета статті полягає у дослідженні сутнісних ознак, педагогічної ресурсності, напрямів професійної активності балетмейстерського фаху, теоретичному обґрунтуванні постановочного процесу до реалізації освітньої програми з підготовки фахівців-хореографів у структурі вишів, контент-аналізі змістового наповнення професійно-практичної підготовки студентів закладів вищої хореографічної освіти у контексті стратегій формування здатності до постановочної роботи та роботи з дітьми балетмейстера-педагога.

Узагальнення наукової, мистецько-педагогічної та творчої спадщини відомих теоретиків і практиків професійної хореографії дозволило схарактеризувати основні змістові напрями балетмейстерської діяльності та,

відповідно, специфіку фахової підготовки балетмейстера. Провідні тенденції, організаційно-методичне забезпечення, формування здатності до постановочної роботи, власної творчості в умовах вищої хореографічної освіти сьогодення розкрито в наукових працях сучасних дослідників Л. Андрощук, Є. Валукіна, О. Голдрича, С. Забрєдовського, О. Калініної, Б. Кокуленка, Б. Колногузенка, В. Литвиненка, Л. Макарової, О. Мартиненко, Г. Ніколаї, Т. Павлюк, В. Похиленка, О. Ребрової, Ю. Ростовської, Т. Сердюк, Т. Філановської, Л. Цветкової, О. Шамрової, М. Юр'євої, ін. Однак, актуальною залишається проблема модернізації професійної підготовки майбутнього фахівця хореографа в закладах вищої освіти на основі постановочної діяльності, збагачення хореографічної педагогіки інноваційними ідеями, впровадження сучасних хореографічно-педагогічних технологій у процес викладання професійно-орієнтованих дисциплін.

Хореографічна діяльність є особливим видом художньої активності, яка виражається в художньому способі сприйняття, пізнання, практичного втілення ідеї засобами організованих рухів людського тіла у просторі відповідно до естетичних принципів та закономірностей розвитку різних стилів і жанрів хореографічного мистецтва. Тож балетмейстерська діяльність, як один із її напрямів, містить і творчо-постановчий, і репетиторський, і педагогічний складники. Термін балетмейстер, запозичений у першій половині ХІХ ст. від нім. «ballettmeister» – постановник, майстер балету», – в енциклопедичних виданнях ХХ ст. тлумачиться вже як «автор і режисер-постановник балетів, хореографічних творів, керівник балетної трупи, що створює систему рухів у сценічному просторі, гармонійно підпорядковуючи танцювальне видовище основній ідеї сценічного мистецького твору» [1]. Майстер повинен знати технологію хореографічного мистецтва, володіти композицією танцю, специфікою балетної драматургії і режисури, навичками постановки різних форм, видів і жанрів, властивих хореографічному мистецтву. Балетмейстерові необхідно мати практичний досвід танцівника-виконавця в різних видах і жанрах танцю; володіти грамотним емоційним показом, вміти розуміти, відчувати і відтворювати різноманітні рухи, жести, пози в різних характерах, національності, образах; знати основні артикуляційні і темпові закономірності виконання елементів класичного, народно-сценічного та сучасного танцю [3]. «В нашій професії зайвих знань не буває», – підкреслює сучасний балетмейстер Б. Колногузенко, інтерпретуючи її «однією з найцікавіших і водночас найскладніших», яка «вимагає великої кількості умінь, [...] професійного володіння та обізнаності в інших мистецтвах, бо саме цей багаж може зробити митця автором сценічного твору, що принесе естетичну насолоду та формуватиме кращі якості людської душі» [2].

Творчий процес створення танцю завжди починається з замислу чи завдання. Хтось з хореографів у своєму баченні йде від загального змісту або образу танцю і вже потім уточнює його окремі конкретні деталі. Другий,

навпаки, бачить чітко ту чи іншу окрему рису, момент майбутнього твору, а потім розробляє його композиційну цілісність. Коли задум склався у конкретний зміст, тоді ясніше виявляється його тема та ідея. Зміст та образ – обов'язкові умови життя хореографічного твору. Сюжет може бути надуманим, може бути запозиченим з творів літератури, живопису, скульптури, музики, але роль балетмейстера завжди буде першорядною, тому що тільки він може зробити з лібрето чи змісту хореографічний твір. Однією з особливостей балетмейстерської діяльності є приналежність до хореографічної образності. Образ – це мова, за допомогою якої творець може вести розмову з глядачем. В мистецтві образ є носієм ідеї, ідейно-сислового змісту.

Одну з найважливіших ролей в постановці хореографічного твору відіграє музика. Вона повинна повністю відображати задум балетмейстера та доповнювати танець. Музика та танець мають з'єднатись, стати одним цілим. Далі балетмейстер вибудовує постановчий і репетиційний процеси, «дає ім'я» своєму твору, визначає грим персонажів, працює з художниками-сценографами, художниками по костюмах, домагаючись історичної і національної достовірності, відповідності темі, образу героя. Все це підпорядковується основній ідеї – танцювальне видовище повинно являти собою гармонійний, цілісний твір.

Розуміння драматургії хореографічного твору, вміння вибудовувати її в кожному танцювальному номері дає можливість створити сценічний твір, що буде захоплювати глядачів. Драматургія може будуватися за рахунок розвитку сюжету чи за рахунок танцювальних рухів та малюнків. Якщо в драматичному театрі жест доповнює мову, в опері – вокальну партію, то в балетному театрі основним засобом виразності є пластика людського тіла. Одним з допоміжних факторів в драматургії хореографічного твору є пантоміма. Це виразна мова тіла, мова, зміст якої незалежно від ступеню умовності, повинен бути зрозумілим співрозмовнику повністю. У балеті пантоміма служить частіше «містком» між танцювальними епізодами, пояснюючи те, що відбувається, почуття та причини їх виникнення. Пантоміма виконує допоміжні функції і підпорядковується специфіці того мистецтва, у якому існує. Балетмейстер створює не драматизовані пантомімні мізансцени, а танці. А найвища форма драматичної виразності в танці – це виразність самого танцю [4]. У сучасному творі глядач хоче побачити свій світ, свої прикмети, де він пізнає себе. Драматургія і засоби, що розвивають життя, змушують його страждати і радіти, робити потрібні висновки. Все це здатні зробити виразні засоби, виконавська майстерність і драматургія. Тільки в такому світлі осмислюється твір.

Сучасний балетмейстер, педагог, репетитор своїми творчими роботами повинен виховувати хореографічну культуру як виконавців, так і глядачів. В умовах сучасності балетмейстер, за рахунок своїх творів, може підіймати ряд важливих питань для суспільства, висловлювати свої думки з приводу певних подій, розширювати діапазон світосприйняття артистів та глядачів. Рівень

освіти, виховання й культури сучасного учня хореографічної школи багато в чому буде залежати від того, яким буде сучасний педагог-хореограф та балетмейстер, як він буде здійснювати свою професійну діяльність, від його вмінь реагувати на вимоги, пропоновані до нього суспільством, застосовуючи у своїй роботі теоретичні й практичні досягнення хореографічної науки. Саме тому особливого значення набуває пропаганда важливості професійної вищої освіти, розширюючи тим самим коло професійного співтовариства і піднімаючи якість сценічного і соціального танцю на високий рівень.

Отже, обов'язковим етапом становлення балетмейстера є оволодіння ним культурою професійних навичок і технічних прийомів. Фахівець повинен бути готовим до змін та вміти пристосовуватись до нових вимог, які пред'являються виробництвом та роботодавцем, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя. Балетмейстер, випускник ЗВО повинен: вирішувати завдання, що відповідають його кваліфікації; вміти здійснювати процес навчання учнів у танцювальному колективі з орієнтацією на завдання навчання, виховання й розвитку особистості та з урахуванням специфіки предмета, що викладається; вміти стимулювати розвиток позаурочної діяльності учнів з урахуванням психолого-педагогічних вимог, пропонованих до освіти і навчання; вміти аналізувати власну діяльність, з метою її вдосконалювання і підвищення своєї кваліфікації.

Література:

1. Григорович Ю. Н. Балет. Энциклопедия. - М. : Советская энциклопедия, 1981. – 623 с.
2. Колногузенко Б. М. Види мистецтв і хореографії / Б. М. Колногузенко / Національна хореографічна спілка України. – Харків, 2014. – 319 с. : іл.
3. Марченков А. Л. ИСКУССТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА. Эволюция сценических форм танца. Сольный танец: учеб. пособие / А. Л. Марченков, А. И. Марченкова; Владим. гос. ун-т им. А. Г. и Н. Г. Столетовых. – Владимир 2017. – 124с.
4. Попов А. Д. Про художню цілісність вистави / Попов А. Д. – М. : ВТО, 1969.